

L'ARQUEBISBE DE TARRAGONA JOAN TERÈS PEREGRINA A PEU A SANT MAGÍ

Ramon Boleda Cases

Puntualment cada any, l'amic Josep M. Prat i Esqué em porta a casa el llibre de Sant Magí. Més atenció impossible. És per això que, atenent el seu prec, escric per a aquest llibret tan interessant, una notícia inèdita, vinculada a la devoció a Sant Magí de la Brufaganya, que té com a protagonista l'il·lustre verduní Joan Terès i Borrull, Arquebisbe de Tarragona i Virrei de Catalunya.

• • •

Joan Terès va néixer a Verdú i fou batejat a l'Església Parroquial el dia 29 de setembre de 1538.

Influenciat per les contalles que d'ell feia la meva àvia materna, excel·lent pedagoga popular d'aquest il·lustre convilatà, és ben natural que hi tingués una certa atracció personal.

Passaren els anys i aquella primerenca admiració anava augmentant, fins al punt que, havent recollit la suficient informació, vaig satisfer la meva vocació publicant a través del Grup de Recerques de les Terres de Ponent, Il·lustrada, amb el títol "*Joan Terès i Borrull, Arquebisbe i Virrei.*" Això era l'any 1982¹.

¹ A més del Grup de Recerques fou reeditat per Publicacions de la Delegació Diocesana de Mitjans de Comunicació Social de Solsona.

D'aleshores ençà, noves notícies s'han afegit a les anteriors, una de les quals és la que encapçala aquest escrit. Està extreta de l'Arxiu Parroquial i correspon a l'any 1590; però abans coneguem els trets principals d'ell.

Conten, i és veritat, que a casa seva eren molt pobres; tant que la seva mare Magdalena Borrull i Carnicer, filla de Granyena de Cervera, que havia enviduat molt aviat, rondava pels forns comunals de la vila ajudant en algunes feines a l'espera d'obtenir un mos de pa pel sosteniment de la família. L'acompanyava el seu fill Joan Miquel - que era el nom de bateig- i si alguna veïna increpava al minyó, el defensava dient: *Deixeu que creixi el qui jo peix, que un arquebisbe creix.*

Tanmateix Terès mai va amagar la migrada situació dels seus orígens. Tant és així que, de visita pastoral a Reus on hi havia estudiat gramàtica, tot assenyalant una vivenda, es vanagloriava dient: *“Ací varen fer-me la primera almoïna quan n'era veí.”* Un altre dia, fent camí i prop d'una gran pedra, recordava: *“Aquí reposava quan anava a repartir cartes.”* Als setze anys estudiava llatí i humanitats a Tarragona, pagant-se els estudis com a repartidor de missives².

Pel seu talent -diuen els cronistes- aconseguí bona protecció i fou la Companyia de Jesús la qui li obrí pas, enviant-lo a València al seu col·legi, on assolí el doctorat en filosofia i teologia. Ell correspongué a la Companyia, promovent en el Concili Provincial 1591-1592 la beatificació del fundador Ignasi de Loyola i posant la primera pedra de l'Església de Sant Agustí i casa dels Pares de la Companyia. *“y al 18 d'abril de 1576 se posà la primera pedra, la qual benehí lo bisbe (nominal) de Marruecos, lo Sr. D. Joan Terés”.*

En aquest mateix concili, -el segon dels quatre que convoca-, Terès feu una defensa aferrissada de la llengua catalana, ordenant en una nova constitució que els rectors i ajudants de les parròquies en tots els actes religiosos, ho havien de fer en llengua catalana i no altra al Principat, amb l'advertència que si el rector era negligent seria castigat severament (*gravissime puniatur*).

² A. Duran i Sanpere. *Llibre de Cervera*, Cervera, 1972, pàg. 284.

JOAN TERÈS I BORRULL,
ARQUEBISBE DE TARRAGONA
 Reproducció del quadre pintat a oli,
 propietat de la família Company-Ventosa. DE TARRAGONA

Fou bisbe d'Elna al Rosselló, després a Tortosa. En aquest temps consagrà l'església parroquial de Verdú. Ho recorda una làpida d'aquell temps i les creus vermelles que es gravaren als murs del temple. Terès fa la consagració per amor a la pàtria vers a aquesta església en la qual va ser batejat, el dia 17 de juliol de 1586. Fou nomenat arquebisbe de Tarragona pel Papa Sixte V i feu la solemne entrada el dia 7 de juny de 1587.

Durant la seva prelatura convocà quatre concilis provincials i com a erudit publicà *Constitucions Provincials* en cinc volums que, juntament amb l'Arxiepiscopologi de Tarragona, foren impresos a Tarragona l'any 1593. També va escriure una interessant ressenya sobre la Metròpoli de Tarragona i del seu Arquebisbat.

L'any 1588 fundà el Convent de Sant Domènec a Ciutadilla. Col·labora en les reformes de l'ermita de la Bovera i en la de Sant Magí de la Brufaganya, prop de Santa Coloma.

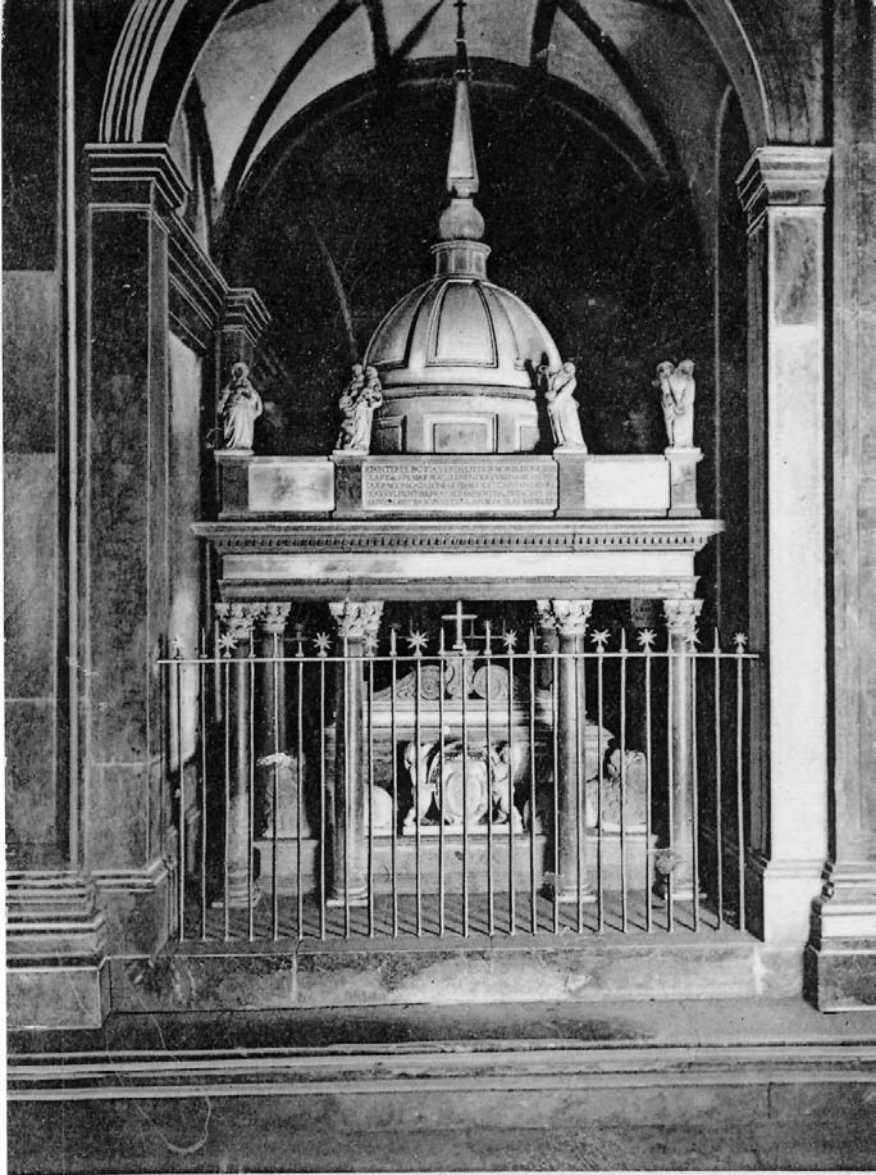
Terès Virrei de Catalunya

El dia 16 d'abril de 1602, Terès ocupà el càrrec de Virrei de Catalunya substituint el problemàtic Duc de Fèria que s'havia enemistat amb els diputats de la Generalitat per cinc acords de les Constitucions que els diputats no acceptaren, especialment la privació de dur armes prohibides àdhuc als nobles i llurs servents a fi de combatre la lacra del bandolerisme i per aquest quefer, feu empresonar els diputats Joan de Vilanova i Josep de Castellvell.

Davant de les circumstàncies turbulentes, el Rei Felip III designà Joan Terès, excepcionalment un català, com a Virrei. D'entrada, alliberà els diputats i va publicar les Constitucions d'acord amb el Consell de Diputats.

Afrontà el problema de l'armament, "*invocant la calma pública i la pau*", ordenà publicar un pregó, "*reprovant y foragitant del present principat y comtats tot genero de pedrenyals, així de llargs com curts de qualsevol mida que sien*".

Això l'enemistà amb l'aristocràcia, que no acceptà el desarmament per a ells. I a la nova protesta d'aquests, l'Arquebisbe-Virrei respongué

Tarragona. Catedral — Panteon del Arzobispo y Virey de Cataluña D. Juan Terés.

P. Gabriel Ribert.

Marsal Fotogr.

que els “*pedrenyals són la causa de les morts y danys que cada dia es fan.*” I oferí estudiar novament l’afer.

Desitjós de retornar a la seva tasca apostòlica i després de repetides demandes de substitució en el càrrec, fou alliberat del mateix el 19 de maig de 1603. Encara no s’havien fet els protocols del relleu, que Terès moria a Barcelona el dia 6 de juliol. Uns anys més tard les seves despulles foren portades amb tots els honors a Tarragona acompanyades de vuit galeres fins al port i a la Catedral se li feren uns solemníssims funerals.

Terès a Sant Magí de la Brufaganya

És ben coneguda la devoció popular de la ciutat de Tarragona envers Sant Magí de la Brufaganya i, com a Cervera, també allí fan l’entrada de l’aigua. Possiblement el culte a Sant Magí vingui de lluny. La nota que he trobat a l’arxiu de Verdú porta la data de 1590. El relat és exigü, no diu el perquè del pelegrinatge, si es fa per pesta o sequera.

I diu: “*L’Arquebisbe J. Terès mana fer pregàries a l’Arquebisbat.*” Amb aquesta intenció, es peregrinaria a Sant Magí. “*Ell personalment peregrinà a peu a St. Magí acompanyat del Sr. Rector de Valls -i evidentment amb altres peregrins-*”.

El rector de Valls, tal com feien altres peregrins intentà de treure terra del sepulcre de St. Magí, amb una canya llarga i esquerdada i com sigui que enlloc de terra recollí un os. Havent-ho vist l’Arquebisbe posà la relíquia en un reliquiari de plata, i manà baix pena d’excomunió que no es tregui més terra de la sepultura”.

Per acabar, retornem a la senzillesa i humanitat d’aquest il·lustre fill de Verdú que mai va amagar la pobresa de la seva casa. La història és bonica i allisonadora. Es conta d’ell, que en la primera vegada que venia a Verdú amb els honors de bisbe, la vila volgué fer-li una arribada apoteòsica. La seva mare vídua en aquelles circumstàncies era la persona primordial de l’esdeveniment, la més important de Verdú. A cal Terès eren pobres no hi havia enjoïament i les “senyores” de la vila l’abillaren amb les seves joies. Però el bisbe, sorprenentment, no l’abraçà ni la va reconèixer fins que s’hagué desguarnit d’aquell luxe postís que no li pertanyia.